

**КАТАЛОГ
КОМПЕТЕНЦИЈА
И ВЈЕШТИНА
ДИПЛОМИРАНОГ
МЕДИЦИНАРА
ЗДРАВСТВЕНЕ
ЊЕГЕ**

ВИСОКА
МЕДИЦИНСКА
ШКОЛА
ЗДРАВСТВА
Добој, 2024.
године

Садржај

УВОД.....	2
КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ВЈЕШТИНЕ ДИПЛОМИРАНОГ МЕДИЦИНАРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЊЕГЕ.....	3
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОДРЕЂЕНЕ ДИРЕКТИВАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ.....	6
ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА И РАЗВОЈ СТРУКЕ.....	10
ПРЕВЕНЦИЈА ИНФЕКЦИЈА.....	12
СТЕРИЛИЗАЦИЈА.....	12
ПСИХИЧКА И ФИЗИЧКА ПРИПРЕМА ПАЦИЈЕНТА.....	13
ЗА МЕДИЦИНСКО ТЕХНИЧКЕ ПОСТУПКЕ.....	13
ДИЈАГНОСТИЧКО ТЕРАПИЈСКИ ПОСТУПЦИ.....	14
ПРИПРЕМАЊЕ И ПРИМЈЕНА ЛИЈЕКОВА.....	17
ЕНДОСКОПИЈА.....	18
ЛИЧНА ХИГИЈЕНА И УРЕДНОСТ.....	19
ОБЛАЧЕЊЕ И СВЛАЧЕЊЕ ОДЈЕЋЕ.....	20
ПРЕХРАНА И ПИЋЕ.....	21
СПАВАЊЕ И ОДМОР.....	22
КРЕТАЊЕ - ХОДАЊЕ, СЈЕДЕЊЕ,.....	22
ЛЕЖАЊЕ, ПРОМЈЕНА ПОЛОЖАЈА.....	22
ИЗЛУЧИВАЊЕ СТОЛИЦЕ И МОКРАЋЕ.....	23
ТЈЕЛЕСНА ТЕМПЕРАТУРА.....	24
ДИСАЊЕ.....	24
СТВАРАЊЕ СИГУРНОГ ОКРУЖЕЊА.....	26
КОМУНИКАЦИЈА-ИЗРАЖАВАЊЕ ПОТРЕБА И ОСЈЕЋАЈА.....	26
ИЗРАЖАВАЊЕ ВЈЕРСКИХ ОСЈЕЋАЈА.....	26
САМОПОШТОВАЊЕ.....	27
РАЗНОДА И РЕКРЕАЦИЈА.....	27
УЧЕЊЕ И СТИЦАЊЕ ЗНАЊА.....	27

УВОД

Изрази који се користе у тексту „Каталог компетенција дипломираног медикаинара здравствене његе“ обухватају на једнак начин мушки и женски род.

Компетенције су комбинација вјештина, знања, ставова, вриједности, способности и процјене, које омогућавају ваљано извођење здравствене његе дипломираног медикаинара. Компетенције су ниво провођења која приказује учинковиту употребу свих тих елемената.

Компетенције укључују:

- знање, разумијевање и процјену,
- вјештине: когнитивне, техничке, психомоторне и комуникацијске,
- личне карактеристике, ставове и развијеност међуљудских односа.

Компетенције су резултат нивоа образовања у сестринству, а имају за циљ пружање сигурне, учинковите и на етичким начелима засноване здравствене његе.

Компетенције служе:

- јавности и послодавцу - информишу их о томе што се може и смије очекивати од дипломираног медикаинара здравствене његе,
- медикаинар здравствене његе - као смјернице за обављање оних активности које су предвиђене нивоом образовања.

Компетенције се одређују у односу на циљеве и исходе рада и треба да обезбједе професионалне стандарде о томе каква дјелатност се сматра успјешном на разним нивоима квалификација. С обзиром да се компетенције тј. способности медикаинара здравствене његе стичу током школовања или студирања, наставни програм образовних институција треба да буде полазна основа за утврђивање компетенција медикаинара здравствене његе на различитим образовним нивоима.

Приступ заснован на компетенцијама ставља већи нагласак на ефикасност образовања медикаинара здравствене његе у којем је улога образовних институција и здравствених установа пресудна. Да би се избјегла ситуација да студент након дипломирања не поседује потребне стручне компетенције и вјештине за самосталан рад, практична обука медикаинара здравствене његе треба да чини 50-70% укупног броја сати образовања, од којег се један дио одвија и реализује у здравственим установама.

КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ВЈЕШТИНЕ ДИПЛОМИРАНОГ МЕДИЦИНАРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЊЕГЕ

Компетенције јасно одређују права, дужности и одговорности медицинара здравствене његе у њиховом подручју рада – здравственој њези.

Компетентни медицинари здравствене његе разумију:

- да све услуге из подручја здравствене његе морају бити усмјерене према пацијенту, он је партнер у процесу одлучивања и провођењу здравствене његе;
- да је циљ свих активности медицинара здравствене његе остварење планираног исхода код пацијента и спрјечавање могуће штете (повређивање, нарушавање приватности...);
- да постоји стална потреба за усавршавањем теоријског и практичног знања, те стварањем услова за критичке професионалне процјене;
- да медицинар здравствене његе увијек треба проводити своје активности у складу са стручним и професионалним захтјевима, без обзира на политику или различите захтјеве радне околине.

Постоји низ компетенција које се међу члановима тима различитог нивоа образовања могу преклапати, то су тзв. подијељене компетенције. Одлука који ће их стручњак изводити доноси се заједнички у атмосфери отворене комуникације, повјерења и поштовања.

По завршетку ових студија студенти су оспособљени да примијене свеобухватне мјере здравствене његе пацијената без обзира на године и врсту болести, односно врсту здравственог поремећаја. Здравствена њега се пружа у клиничким и ванклиничким установама те у оквиру породице, уз уважавање приватности и специфичности сваког појединца. Кроз усвајање теоретских и практичних вјештина, а по завршетку студија здравствене његе, свршени студенти могу самостално:

- извршити идентификацију ризика по здравље и вршити провођење мјера здравствене заштите,
- планирати и проводити сестринске процедуре,
- планирати, организовати и проводити здравствену његу здравих и болесних особа,
- планирати, организовати и проводити терапијску, социјалну и менталну рехабилитацију,
- планирати, проводити и организовати превентивне мјере за одржавање здравља људи и вршити промоцију здравља и здравог живота,
- планирати, проводити, организовати и промовисати здравље породице као основне ћелије здравственог система земље,
- залагати се за системски приступ у превенцији болести, промоцији здравља, евалуацији, унапређењу здравственог система земље и вршити мониторинг,
- унапређивати контролу фактора који угрожавају здравље,
- радити на унапређењу здравствених програма у земљи, те друге послове из домена здравља, заштите и превенције болести.

По завршетку студија моћи ће примјењивати стечена:

1.Знања: Знања из подручја медицинских, биомедицинских, правних, економских и педагошких научних области: примјењује знања из клиничке фармакологије, права, Система здравственог осигурања, педагогије и дидактике. Користи сестринску документацију за стручне, истраживачке и евентуалне правне потребе. Експертска знања из подручја здравствене његе: примјењује стручна знања и способности при провођењу здравствене његе о болесницима и њиховим ближњима те осталим корисницима здравствених услуга, у савјетовању и одабиру потребне здравствене његе, темељене на знањима из клиничке здравствене његе утемељене на доказима на нивоу здравствених и других установа, поштујући актуелне здравствене политике и смјернице, те начела етике и деонтологије.

2.Личне вјештине: Рјешавање проблема и доношење одлука: показује опажајне, креативне и критичке вјештине у развоју и имплементацији рјешења сложених проблема у радним процесима пружања здравствене његе и бриге за болесника; рангира приоритете (одређује редослијед) сложених радних задатака. Комуникацијске вјештине: усменим и писаним облицима комуникације осигурава позитивне интеракције с болесницима, сарадницима, осталим здравственим стручњацима и широм јавности. Примјењује одговарајуће савремене комуникацијске вјештине у раду с различитим друштвеним групама. Користи квалитетну комуникацију по савременим методама у образовном процесу на свим нивоима едукација из подручја сестинства. Унапрјеђује и примјењује личну невербалну комуникацију и асертивни начин комуникације. Користи знања и технике супервизије уз адаптацију на стресне чимбенике. Посједује асертивност, расположивост и колегијалност у кризним радним интервенцијама и интерперсоналним односима. Вјештине тимског рада: стручним и одговорним понашањем даје значајан допринос у различитим ситуацијама и међупрофесионалним групама те дјеловању професионалних организација и одбора. Делегира радне задатке по захтјевности и способности извођења. Управља процесом сарадње у непредвидивим и изван очекивајућим ситуацијама.

3.Професионалне вјештине: Здравствена њега о болеснику: као дио тима за бригу о здрављу пружа одговарајућу његу о болесницима која подразумијева информисање, и савјетовање и подучавање болесника, пружање здравствене његе приликом лијечења болесника утемељену на доказима. Планира, организује и примјењује сложене поступке уз кориштење расположивих метода и инструмената за рад, посебно у ургентним и непредвидивим ситуацијама те примјењује критичко размишљање и тачне процјене темељене

на доказима из праксе. Управља сестринском и медицинском документацијом. Формулише терапијске методе у оквиру компетенција и вјештине дипломираног медикаинара здравствене његе. Припрема и изводи неинвазивне дијагностичке поступке, те припрема и учествује у тиму при извођењу најсложенијих дијагностичких и терапијских поступака. Саставља, обједињује и учествује у експлантацијским и трансплантацијским тимовима. Здравствена њега у заједници: креира и активно учествује у спровођењу националних програма као што су: процјена чимбеника ризика за оштећење здравља у локалној и националној заједници те креира програме и организује активности промоције и унапријеђења здравља на локалном и националном нивоу кроз интердисциплинарне тимове. Планира, проводи и вреднује провођење превентивних мјера из подручја сестринске праксе у заједници; развија и проводи опште и специфичне превентивне активности те креира и учествује у програму промоције здравља. Одређује облик његе за угрожене групе; укључује се у интердисциплинарне тимове за рјешавање проблема осјетљивих група те сарађује с различитим друштвено осјетљивим групама. Планира подучавање корисника здравствених услуга на свим нивоима (појединац, група и заједница). Предлаже простор, медицинску опрему и уређаје у социјалним установама и у кући болесника. Ради на побољшавању хигијенско епидемиолошких мјера у заједници. Проводи начела добре праксе и контроле квалитета у здравству. Примјењује критеријуме правне одговорности здравствених радника произашле из домаће и ЕУ легислативе, укључујући и судску праксу; препознаје проблематику правне одговорности у условима тимског рада; правима и обавезама здравствених радника у обављању њихове дјелатности; вредновању здравствене дјелатности; раду и организацији струковних комора; важећим кодексима из етике и деонтологије те дисциплинској, грађанскоправној и казненоправној одговорности, примјењује декларације о људским правима и правима пацијената, препознаје и спрјечава кршење права пацијената те пацијенте упознаје с њиховим правима која су им загарантована прописима, међународним конвенцијама и декларацијама. Организационе и управљачке вјештине: организује и управља људским и материјалним ресурсима те системима подршке у оквиру свог аутономног подручја дјеловања здравствене његе, сложеним радним процесима на свим нивоима здравствене заштите и социјалне бриге, те на пословима који укључују сестринску дјелатност. Врши надзор рада свих радника у спровођењу процеса здравствене његе. Планира, организује и припрема простор, медицинску опрему и уређаје за стационарну и дневну здравствену његу те за специјалистичко конзилијарну здравствену његу у друштвеном и приватном власништву. Управља временом кроз провођење радних процеса. Приступа заједничком раду с другим дионцима у здравственом сектору, укључујући учешће на практичном оспособљавању здравственог особља на темељу стечених знања и вјештина те нивелише и проводи мјере заштите на раду. Критички користи показатеље за процјену квалитета здравствене његе; одговорно примјењује стандардне поступке и нормативе у здравственој њези; проводи контролу и надзор у различитим сегментима сестринског рада. Креира и учествује у спровођењу листа чекања за прве и контролне прегледе, терапијске и дијагностичке поступке. Управља притужбама пацијената на квалитет здравствене његе; организује и спроводи анкете о задовољству болесника и особља. Учествовање у образовном процесу: Процјењује и одређује потребе за едукацијом медицинских сестара у систему рада; израђује упуте за спровођење теоријске и практичне едукације уз кориштење савремених наставних метода; подучава сходно процијењеним потребама за едукацијом. Проводи едукацију свих нивоа медицинских сестара сходно прописима о високом образовању, одржава предавања унутар образовног програма из подручја сестринства (теоријска настава, клиничке вјежбе те вјежбе на моделима и уређајима из подручја здравствене његе). Информацијске вјештине: користи информацијске технологије и базе података у сврху унапријеђења стручних знања и вјештина те самоедукације. Презентује и прати стање болесника кроз е-документацију

здравствене његе; повезује сестринску и медицинску документацију кроз пословни информациски систем. Истраживачке вјештине: објашњава научне темеље здравствене његе; истражује најновија достигнућа из подручја здравствене његе; користити се базама података при тражењу најбољег/најприхватљивијег доказа; ствара симбиозу с клиничким истраживањима.

4. Самосталност: Самосталност: критички примјењује моделе сестринске праксе утемељене на доказима. Исказује самосталност у организацији, руковођењу и управљању, изради стратегије и пословних планова релевантних за професију. Може управљати организационом јединицом (одјељењем) гдје ће бити одговорна у одлучивању и свакодневном дјеловању примјењујући знање из информатике, медицине, медицинске технологије, етике и управљања.

5. Одговорност: примјењује правне и етичке принципе професије у самосталном и тимском раду; проводи активности везане за континуирану професионалну едукацију те доприноси развоју професије. Ствара услове и примјењује најновија достигнућа из подручја здравствене његе у пракси; критички користи стручну литературу и обогаћује знање; израђује смјернице утемељене на доказима и припрема услове за примјену у сестринској пракси. Размишља креативно, вреднује критички како би рјешавала непознате и сложене поједине проблеме у радним процесима. Промовише сестринску професију кроз разне трибине, медије и друге облике јавног дјеловања; промовише и презентује сестринство кроз друштвене, политичке, војне и вјерске организације и заједнице те спроводи мјере спрјечавања могућих ризичних ситуација у процесима лијечења и здравствене његе.

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОДРЕЂЕНЕ ДИРЕКТИВАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Посао медицинара здравствене његе је регулисан посао. Под регулисаним послом се подразумијева посао који одређена држава чланица дефинише као регулисан, и за којег појединац, који жели обављати одређен посао, мора испуњавати законом или другим прописима прописане услове, односно мора имати одређене квалификације.

Ове послове су до септембра 2005. године утврђивале европске директиве (за медицинске сестре -77/452/ЕЕЦ и 77/453/ЕЕЦ, за бабице 80/154/ЕЕЦ И 80/155/ЕЕЦ), те Директива која се односи на узајамно признавање диплома, свједочанстава и других доказа о стручној оспособљености и тиме на несметан проток радне снаге. Септембра 2005. године Европска унија је прихватила нову Директиву 2005/36/ЕС о признавању стручних квалификација, која обједињује све регулисане послове, који су до тада уређивани посебним подручним директивама. Компетенције дипломираних медицинара здравствене његе и дипломираних бабица записане су у Европској директиви (2005/36/ЕС). Компетенције дипломираног медицинара здравствене његе су наведене у члану 31. те Директиве и то образовање мора осигурати да лице усвоји сљедећа знања и вјештине:

- одговарајуће познавање наука, на којима се заснива општа здравствена њега, укључујући задовољавајуће разумијевање састава, физиолошких функција и понашања здравих и болесних лица, као и односа између здравственог стања човјека и његове физичке и друштвене околине;
- задовољавајуће познавање природе и етике професије те општих начела здравља и здравствене његе;

- одговарајућа клиничка искуства – искуства, која морају бити изабрана с обзиром на њихов значај за оспособљавање, потребно је стицати под надзором оспособљеног сестринског кадра, те на мјестима гдје су број оспособљених кадрова и опрема примјерени здравственој њези пацијената;
- способност за учествовање у практичном оспособљавању здравственог особља и искуства у раду са тим особљем;
- искуства у раду са радницима других професија у здравству.

Навод из директиве:

Оспособљавање медицинара здравствене његе за општу здравствену његу обухвата укупно најмање три године студија, које осим тога може бити изражено истовјетним бодовима ЕЦТС, и састоји се од најмање 4 600 сати теоретског и клиничког оспособљавања, с тиме да трајање теоретског оспособљавања представља најмање једну трећину, а трајање клиничког оспособљавања најмање једну половину минималног трајања оспособљавања. Државе чланице могу признати дјеломична изузећа стручњацима који су дио својег оспособљавања стекли на програмима студија који су најмање истовјетног ступња.

Државе чланице осигуравају да су институције које пружају оспособљавање медицинара здравствене његе одговорне за усклађивање теоретског и клиничког оспособљавања током цјелокупног студијског програма.

Теоретско образовање је онај дио оспособљавања за медицинара здравствене његе током којег полазници оспособљавања стичу стручно знање, вјештине и компетенције потребне у складу са ставцима 6. и 7. Оспособљавање пружају наставници здравствене његе и друге надлежне особе, на свеучилиштима, високошколским установама чији је ступањ признат као истовјетан или у струковним школама или кроз програме струковног оспособљавања из здравствене његе.

Клиничко оспособљавање је онај дио оспособљавања за медицинаре здравствене његе у којем полазници оспособљавања за медицинаре здравствене његе уче, у тиму и у изравном контакту са здравим или болесним појединцима и/или заједницом, организовати, пружати и процјењивати потребну цјеловиту здравствену његу, на темељу знања, вјештина и компетенција које су стекле.

Полазници не уче само како радити у тиму, већ и како водити тим, те како организовати цјеловиту здравствену његу, што укључује и здравствено образовање за појединце и мале групе, унутар здравствених установа или у заједници. Ово се оспособљавање одвија у болницама и другим здравственим институцијама, те у заједници, под одговорношћу наставника здравствене његе, у сарадњи с другим квалификованим медицинарима здравствене његе, односно уз њихову помоћ. Остало квалифицирано особље такође може судјеловати у наставном процесу.

Оспособљавање медицинара здравствене његе за општу здравствену његу осигурава да је стручна лице у питању стекла сљедећа знања и вјештине:

- свеобухватно познавање науке на којима се темељи општа здравствена њега, укључујући разумијевање структуре, физиолошких функција и понашања здравих и болесних лица, као и односа између здравственог стања човјека, те његовог физичког и друштвеног окружења;
- познавање нарави и етике струке, те општих начела здравља и здравствене његе;

(ц) одговарајуће клиничко искуство - искуство које би требало одабрати због његове образовне вриједности, требало би се стицати под надзором квалификованог сестринског особља и на мјестима на којима су број квалификованог особља и опрема примјерени за здравствену његу пацијента;

(д) способност судјеловања у практичном оспособљавању здравственог особља и искуство у раду с тим особљем;

(е) искуство у заједничком раду с члановима осталих професија у здравственом сектору. (наводи су на Хрватском језику, комплетан текст директиве је на сљедећем линку [хтпс://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005L0036-20240303](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005L0036-20240303))

У обављању послова и задатака здравствене његе, медицинар здравствене његе има сљедеће обавезе и одговорности:

- учествовати у процјени, планирању, имплементацији и евалуацији здравствене његе у сарадњи са другим здравственим радницима и особљем јавних служби са циљем осигурања адекватне здравствене заштите,
- примјењивати сва доступна знања из подручја здравствене његе базирана на довољном разумијевању структуре, физиолошких функција и понашања здравих и болесних лица, као и односа између здравственог стања човјека, те његовог физичког и друштвеног окружења,
- обављати послове свог стручног назива у складу са законом, професионалним дужностима, културним, етичким и стручним стандардима здравствене његе, те морално етичким правилима,
- поштовати основна права човјека, људско достојанство, интегритет лица и права пацијената у складу са посебним прописом о правима, обавезама и одговорностима пацијената,
- чувати као професионалну тајну податке који се односе на здравствено стање пацијента.

Професионална тајна садржи податке о личном и породичном животу пацијента, његовом здравственом стању, а коју у обављају свог стручног звања и сестринске дјелатности сазнају медицинари здравствене његе,

- уводити нове методе рада са циљем унапређења здравствене његе,
- поступати према утврђеним правилима и протоколима за провођење поступака у здравственој њези,
- примјењивати, спроводити и евидентирати од доктора медицине ординирани локалне и парентералне терапије,
- благовремено извјештавати вођу тима и доктора медицине у случају компликација насталих током примјењене терапије, као и благовремено извјештавати доктора медицине о стању пацијента, посебно о промјени његовог здравственог стања,
- спроводити поступке из области промоције здравља и превенције болести,
- препознати животно угрожено лице и примијенити хитне поступке у складу са својим компетенцијама,
- економично и ефикасно кориштење прибора и опреме приликом пружања здравствене, односно примаљске његе,

- водити сестринску, односно примаљску документацију која је дијелом медицинске документације и којом се евидентирају спроведени поступци, а у складу са посебним прописима о евиденцијама у области здравства,
- сарађивати са члановима породице и другим лицима у интересу пацијента,
- сарађивати са члановима тима,
- примјењивати правила заштите на раду и рада на сигуран начин,
- примјењивати поступке очувања здравља и здравог околиша, те бригу за личну сигурност, сигурност појединца и заједнице,
- дјеловати у најбољем интересу пацијента,
- чувати углед професије, као и послодавца,
- образовати и учествовати у образовању стручних кадрова здравствене његе,
- надгледати, водити и изводити практичну и теоретску наставу студентима, ђацима у школама медицинског усмјерења, као и другом особљу,
- спроводити здравствено-одгојно образовање становништва и здравственог особља,
- развијати одговорност за цјеложивотно учење, професионални развој и унапређење компетенција у складу са потребама пацијената, односно корисника сестринских услуга, заједнице, те тржишта рада,
- учествовати у научно-истраживачком процесу,
- обављати и друге послове и задатке утврђене законом и подзаконским актима.

Компетенције садрже следеће компоненте:

ОДГОВОРНОСТ	Прихвата одговорност и обавезу за властите поступке и резултате пружања здравствене његе унутар законских оквира сестринске праксе. Прихвата додијелене дужности у вези пацијента/болесника које спадају у њене компетенције и поље рада.
ЕТИЧКА ПРАКСА	Обавља праксу на начин који је у складу са етичким кодексом. Поштује права пацијента/болесника на приватност и достојанство, без обзира на пол, доб, расу, националну, вјерску припадност, политичка и остала животна одређења. Користи законску регулативу при извјештавању о уоченом понашању, активностима или ситуацијама које би могле угрозити сигурност, приватност или достојанство пацијента/болесника, али и оних активности које нарушавају углед и достојанство сарадника и послодавца.
ПРИНЦИПИ ПРУЖАЊА ЗДРАВСТВЕНЕ ЊЕГЕ	Примјењује знања и вјештине у провођењу активности које су у њеном пољу рада. Пружа здравствену његу у складу с постављеним стандардима и процедурама у здравственој њези. Рјешава проблеме у структурисаном и сигурном окружењу. Даје информације пацијенту/болеснику искључиво из подручја здравствене његе (у оквиру својих компетенција). Информише пацијенте, савјетује их, даје им упутства и пружа подршку за вријеме лијечења и кроз друге облике здравствене заштите (у оквиру својих компетенција). Усваја начела тимског рада и дјелује унутар тима. Понаша се у складу с начелима заједнице у којој живи и дјелује.

ПРОМОЦИЈА ЗДРАВЉА	Учествује у активностима промоције здравља и превенције болести. Разумије значење праксе лијечења и здравствене његе, поштујући вриједности појединца, породице и/или заједнице. Препознаје и евидентира потребе за увођење једноставних здравствених мјера приликом пружања здравствене његе, те изводи сестринске поступке у секундарној и терцијарној превенцији.
ПРОЦЈЕНА	Прихваћа и преузима задатке прикупљања здравствених података унутар плана здравствене његе, а прикупљене податке и информације даје на процјену надређеној медицинској сестри. Препознаје и документује све здравствене промјене код пацијента/болесника. Упозната је са системом управљања квалитета рада у здравственој њези.
ПЛАНИРАЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЊЕГЕ	Прикупља податке за израду “Плана здравствене његе”. Савјетује се с надређеном медицинском сестром и с осталим члановима здравственог тима. Учествује у постављању приоритета здравствене његе с надређеном медицинском сестром и пацијентом. Сарађује с болесником код провођења здравствене његе (у оквиру својих компетенција).
СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПАКА	Проводи планиране поступке према прихваћеним стандардним оперативним процедурама (у оквиру својих компетенција). Доментује проведене поступке.
ЕДУКАЦИЈА	Трајно се усавршава према понуђеним програмима цијеложивотног образовања. Усклађује своје знање и вјештине с новостима у подручју здравствене његе.

Медицинска сестра мора посједовати компетенције и вјештине како би могла самостално спроводити активности, поступке или учествовати у задовољењу основних људских потреба:

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА И РАЗВОЈ СТРУКЕ	
Основне компетенције:	
<ul style="list-style-type: none"> • Познаје основне принципе здравствене његе. Има усвојена знања из процеса здравствене његе • Познаје начин категоризације пацијената овисно о потребама за здравственом његом. • Познаје начине вођења Сестринске листе, Плана здравствене његе и других саставница сестринске документације • Познаје и користи стандардне оперативне процедуре (СОП) и протоколе • Познаје протоколе и смјернице за припрему апарата и помагала потребних за провођење здравствене његе • Познаје политике и процедуре организације рада и дјелује у складу с њима • Посједује знања и има способност рада у тиму • Познаје начин професионалне комуникације и проводи је. 	
Према наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и плану здравствене његе, спроводити, учествовати или помагати у следећим поступцима.	
1	Доментује активности и поступке здравствене његе
2	Евидентира терапијске поступке
3	Правилно Чува лијекове
4	Провјерава исправност и рок трајања лијекова
5	Биљежи потрошњу наркотика
6	Контролише реанимацијска колица сходно протоколу
7	Евидентира утрошени материјал
8	Проводи унутрашњи транспорт потрошног материјала

9	Чува потрошни материјал
10	Провјерава трајност потрошног материјала
11	Чува санитарски материјал
12	Провјерава трајност санитарског материјала
13	Наручује унутрашњи транспорт пацијената
14	Проводи унутрашњи транспорт пацијената
15	Учествује у вањском транспорту пацијената – по налогу
16	По налогу наручује вањски транспорт пацијената
17	По налогу наручује болничко рубље
18	Чува чисто болничко рубље
19	Чува нечисто болничко рубље
20	Користи информатичку опрему према додијељеном коду
21	Евидентира дијагностичке поступке
22	Припрема пацијента и документацију за дијагностичке поступке
23	Припрема и дистрибуира дијагностички материјал
24	Проводи поступке одржавања помагала, простора и опреме
25	Примјењује стручне критерије за употребу апаратуре и помагала
26	Учествује у тријажи пацијената
27	Учествује у разврставању пацијената према категоризацији овисно о потребама за здравственом његом
28	Припрема пацијента за пријем на одјељење
29	Прима пацијента на одјељење
30	Припрема постељу за пријем пацијента
31	Упознаје пацијента с околином и запосленицима
32	Преузима и предаје пацијентове личне ствари
33	Попуњава Сестринску листу – анамнезу према упутама за попуњавање Сестринске листе
34	Испуњава обрасце здравствене његе
35	Учествује у куративном и превентивном прегледу пацијента
36	Учествује у планирању здравствене његе
37	Проводи здравствену његу по предвиђеним стандардима и Плановима здравствене његе
38	Уочава потребе за здравственом његом и о њима извјештава
39	Билежи нежељене догађаје у здравственој њези
40	Предаје и преузима службу здравствене његе
41	Учествује у визити здравствене његе и медицинској визити
42	Учествује на састанцима тима здравствене његе
43	Проводи и дјелује у складу с смјерницама за унапређење квалитете здравствене његе
44	Учествује у развоју и примјени стандардних процедура здравствене његе
45	Учествује у Планираном отпусту пацијента – по налогу
46	Припрема пацијента за отпуст и премјештај
47	Предаје пацијента и документацију приликом премјештаја
48	Сарађује с другим стручним службама - по налогу
49	Чува и архивира документацију здравствене његе и медицинску документацију
50	Учествује у увођењу нових сестара средње стручне спреме у посао
51	Процјењује своје знање
52	Похађа предавања трајне едукације

ПРЕВЕНЦИЈА ИНФЕКЦИЈА

Основне компетенције:

- Посједује основна знања о заразним болестима, узročницима заразе, превентивним вакцинацијама и тестирањима
- Посједује знања која се односе на начине и путеве пријеноса инфекција
- Посједује знања која се односе на начине спречавања пријеноса и сузбијања инфекција
- Зна на исправан начин употребљавати средства за дезинфекцију
- Посједује знања о важности о примјени поступака асепсе
- Познаје препоруке ФЗЗa
- Зна примјењивати заштитну опрему
- Познаје стандардне оперативне процедуре (СОП) и протоколе за све начине изолације

Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и Плану здравствене његе, проводити, учествовати или помагати у следећим поступцима.

1.	Проводи поступке асепсе у складу с писаним правилима
2.	Правилно одлаже контаминирани материјал
3.	Правилно одлаже контаминиране оштре предмете
4.	Користи хигијенска помагала према утврђеним критеријима
5.	Проводи дезинфекцију апаратуре и помагала према СОП
6.	Дезинфикује медицинске инструменте према СОП
7.	Дезинфикује опрему, прибор и помагала за виšekратну употребу
8.	Дезинфикује површине у непосредној пацијентовој околини
9.	Припрема пацијента за кожна тестирања
10.	Припрема пацијента за превентивна тестирања
11.	Ствара сигурне услове транспорта и похране цјепива
12.	Успоставља путеве пријеноса чистих и нечистих материјала
13.	Поступа с болничким рубљем складно препорукама
14.	Проводи поступке поштујући путеве пријеноса чистих и нечистих материјала (простор, опрема, помагала)
15.	Осигурава прописане стандарде прозрачивања простора
16.	Проводи поступке дезинфекције коже пацијената прије инвазивних поступака (примјене терапије)
17.	Проводи купање пацијента антисептичким средством
18.	Осигурава асептичне услове током асистенције за чишћење оперативног поља – ради техником недотицања
19.	Учествоје у припремама и провођењу одредби у случају повећања болничких инфекција
20.	Учествоје у припремама и провођењу одредби у случају епидемије
21.	Учествоје у збрињавању епидемиолошких података

СТЕРИЛИЗАЦИЈА

Основне компетенције:

- Познаје и проводи рад по принципима асепсе
- Посједује знања припреме прибора и материјала за стерилизацију
- Посједује знања о свим облицима стерилизације и зна их примјенити
- Посједује знања о контроли исправности стерилизације и примјењује га
- Познаје протоколе одржавања и контроле исправности стерилизатора

Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и плану здравствене његе, проводити, учествовати или помагати у следећим поступцима.

1	Заприма и разврстава употребљени и контаминирани материјал и инструменте
2	Проводи механичко чишћење инструмената

3	Слаже инструменте у мрежасте корпе и у stroj за прање
4	Проводи припрему и прање инструмената у машини за прање и сушење
5	Врши надзор учинковитост машинског прања инструмената
6	Контролише чистоћу инструмената по завршеном прању
7	Проштрцава и суши шупље инструменте
8	Уочава оштећења инструмената и материјала током механичког чишћења и документује их
9	Припрема материјал и инструменте за дезинфекцију по препоруци произвођача
10	Проводи и документује чишћење, дезинфекцију и одржавање ендоскопских апарата
11	Документује провођење свих облика дезинфекције
12	Изводи стерилизацију с формалдехидом, паром, плазмом, етилен оксидом, сухим зраком, УВ зракама
13	Припрема материјале за стерилизацију овисно о врсти стерилизације
14	Слаже сетове за стерилизацију према попису
15	Слаже материјале и сетове за стерилизацију на начин слагања у пакет, паковање у више слојева и варењем
16	Провјерава стање и исправност инструмената за стерилизацију
17	Провјерава исправност посуда за стерилизацију
18	Припрема апаратуру за почетак стерилизације
19	Пуни стерилизатор
20	Пуни коморе стерилизатора инструментима с посебним захтјевима за стерилизацију
21	Изводи стерилизацију према одабраном програму, овисно о материјалима
22	Врши надзор тока и ваљаности стерилизације
23	Контролише ваљаност и датум стерилизације
24	Празни стерилизатор по завршеној стерилизацији
25	Припрема материјал за одвоз из стерилизације
26	Документира примање и издавање стерилних и нестерилних материјала
27	Учествује код микробиолошког тестирања стројева за стерилизацију
28	Води евиденцију стерилизације
29	Документује све стерилизацијске поступке
30	Документује оштећења инструмената настала током стерилизације
31	Документује сервисирање апаратуре

ПСИХИЧКА И ФИЗИЧКА ПРИПРЕМА ПАЦИЈЕНТА ЗА МЕДИЦИНСКО ТЕХНИЧКЕ ПОСТУПКЕ

Основне компетенције:

- Познаје основне аспекте опће психичке и физичке припреме пацијента за медицинско техничке захвате
- Познаје основне аспекте специфичне психичке и физичке припреме пацијента за медицинско техничке захвате – према болести органа или органских система
- Познаје начине комуникације и мотивације усмјерених на позитиван приступ пацијента медицинско техничким захтјевима
- Посједује и има способност показати емпатију

Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и плану здравствене његе, проводити, учествовати или помагати у сљедећим поступцима.

1	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за постављање интравенске каниле
2	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за претраге изотопима
3	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за апликацију радиоактивних твари
4	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за радиолошке претраге
5	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за РТГ грудног коша
6	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за лијечење брахиотерапијом

7	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за бронхоскопију
8	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за торакалну дренажу
9	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за плеуралну пункцију
10	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за стерналну пункцију
11	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за дренажу перикарда
12	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за преглед и ласерски захват
13	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за цистоскопију
14	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за извантјелесно дробљење бубрежних камена
15	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за претраге бубрега
16	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за хемодијализу
17	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за увођење назогастричне сонде
18	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за биопсију пробавног тракта
19	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за езофагоскопију
20	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за езофагодуоденоскопију
21	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за гастродуоденоскопију
22	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за претраге танког цријева
23	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за ректоскопију
24	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за претраге дебелог цријева
25	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за колоноскопију
26	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за хепаталну пункцију
27	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за ЦТ претраге
28	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за ултразвучне претраге
29	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за операцију
30	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за претраге жилог сустава
31	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за кемотерапију
32	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за имплантацију
33	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за лумбалну пункцију
34	Учествује у психичкој и физичкој припреми пацијента за премјештај и отпуст
ДИЈАГНОСТИЧКО ТЕРАПИЈСКИ ПОСТУПЦИ	
Основне компетенције:	
<ul style="list-style-type: none"> • Има усвојена знања за припрему пацијента за дијагностичко терапијске поступке; • Има усвојена знања и упозната је с протоколима припреме материјала и инструмената за одређене дијагностичко терапијске поступке и изводи их – самостално или под надзором; • Познаје могуће компликације дијагностичко терапијских поступака, оспособљена је у оквиру тима и према Плану здравствене његе судјеловати у њиховом спречавању и збрињавању. • Посједује знање и вјештине извођења стандардних оперативних процедура у дијагностичко терапијским поступцима и изводи их – самостално или под надзором; • Примјењује знања и вјештине при одржавању и чувању апарата који се користе у дијагностичким и терапијским поступцима. • Поштује аутономију пацијента и пружа му могућност суодлучивања у дијагностичким и терапијским поступцима. • Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и Плану здравствене његе, проводити, судјеловати или помагати у следећим поступцима. 	
1	Процјењује ниво бола користећи скале
2	Документује степен бола и извјешћује о болу
3	Учествује у поступцима ублажавања бола
4	Помаже у имобилизацији кичме дјеце и одраслих уз помоћ помагала
5	Имобилизује кичму помоћу вакумског јастука

6	Познаје индикацију, начин примјене и поставља пацијента на дугу даску с бочним фиксаторима главе уз употребу каиша за фиксацију тијела
7	Примјењује вјештину окретања пацијента у линији
8	Имобилизује оштећени екстремитет – садреним завојем, металном удлагом, вакумским удлагама
9	Познаје индикацију, начин примјене, одређује величину и поставља овратник
10	Познаје индикацију, начин примјене и поставља удлаге (вакум, Крамерове, неопренске, пнеуматске...)
11	Намјешта пацијента за екстензију
12	Полаже пацијента на операцијски сто
13	Премјешта пацијента с операцијског стола
14	Учествује код малих операцијских захвата
15	Примјењује аутоматски вањски дефибрилатор (АВД)
16	Поставља периферне срчане електроде
17	Припрема и провјерава мануални дефибрилатор
18	Познаје алгоритам и проводи темељне поступке одржавања живота (БЛС) уз примјену аутоматског вањског дефибрилатора (АВД) према препорукама Европског вијећа за реаниматологију (ЕРЦ)
19	Контролише виталне функције помоћу монитора (познаје хемодинамски монитор, начине мониторинга, функције, припадајући прибор, каблове и конекције и надзире виталне функције)
20	Познаје алгоритам напредних поступака одржавања живота (АЛС) и асистира приликом провођења поступака
21	Припрема опрему за ендотрахеалну интубацију и асистира код провођења поступка - по налогу
22	Учествује код одвајања пацијента с респиратора
23	Учествује код извођења екстубације
24	Припрема прибор и асистира код трахеотомије - по налогу
25	Учествује, по налогу, код извођења синхронизираних кардиоверзије (познаје поступак синхронизираних кардиоверзије, припрема болесника и опрему, те асистира код поступка)
26	Опажа и евидентира стање свијести (користећи се оцјенским скалама – ГЦС, АВПУ)
27	Опажа и евидентира изглед зјеница
28	Снима 12 канални електрокардиограм
29	Учествује код извођења интракоронарног ултразвука
30	Прикључује пацијента на монитор
31	Уводи венску канилу
32	Одржава проходност периферне венске каниле
33	Мијења стерилно чеп интравенске каниле
34	Контролише, по налогу, проходност периферног венског пута
35	Контролише уводно мјесто интравенске каниле
36	Одстрањује интравенску канилу
37	Одржава, по налогу, проходност централног венског катетера
38	Контролише – по налогу – уводно мјесто централног венског катетера
39	Познаје начине мјерења, потребан прибор и мјери централни венски притисак ЦВТ
40	Учествује код увођења централног венског катетера (припрема потребан прибор, асистира при увођењу централног венског катетера) - по налогу
41	Помаже у превоју епидуралног катетера
42	Помаже у превоју субарахноидалног катетера
43	Контролише, по налогу, излазно мјесто спиналног катетера
44	Мијења, уз надзор, филтер епидуралног и спиналног катетера
45	Учествује, по налогу, код вађења коначног катетера
46	Мијења, по налогу, инфузијске системе
47	Мијења, по налогу, готове инфузијске отопине
48	Одстрањује, по налогу, инфузијску отопину и систем
49	Мјери и евидентира опсег ногу и руку
50	Мјери и евидентира опсег других дијелова тијела

51	Мјери и евидентира тјелесну тежину
52	Мјери и евидентира тјелесну висину
53	Мјери и евидентира пулс
54	Мјери и евидентира крвни притисак
55	Мјери и евидентира дисање
56	Мјери и евидентира тјелесну температуру
57	Учествује у поступку мјерења и евидентира вриједности интракранијалног тлака
58	Процјењује дијете по Апгару
59	Процјењује ризик оштећења коже због притиска користећи Браден скалу
60	Отвара стерилне сетове техником недотицања
61	Превија чисту рану
62	Учествује у превиијању рана
63	Учествује у превиијању нечисте ране
64	Учествује код извођења испирања рана
65	Учествује у превиијању коже с радиодерматитисом
66	Учествује у превиијању хроничне ране и одабиру облоге
67	Учествује у превиијању оштећења ткива насталог притиском
68	Повија пупак
69	Помаже у превиијању улазног мјеста дрена
70	Учествује у превиијању фистуле
71	Узима брис носа, ждријела, ока, уха, из вагине за претраге
72	Узима брис ране за претраге
73	Узима дренажни изљев за претраге
74	Узима повраћени садржај за претраге
75	Узима крв из вене за претраге
76	Узима крв из прста за претраге
77	Узима узорке крви за лабораторијске и трансфузијске претраге
78	Припрема особу за узимање крви за трансфузију
79	Узима крв за трансфузију
80	Припрема крв за сигуран транспорт
81	Чува крв и крвне приправке-по налогу
82	Узима урин за претраге по методи обичног мокрења
83	Узима урин за претраге једнократном катетеризацијом
84	Узима урин из трајног катетера за претраге – безигленим и игленим приступом
85	Узима узорак столице за претраге
86	Узима анални отисак за претраге
87	Узима искашљај за претраге
88	Учествује код узимања брисова, текућина, ткива и органа
89	Учествује код абдоминалне фистулографије
90	Припрема потребан прибор и асистира током извођења хепаталне пункције – по налогу
91	Припрема потребан прибор и асистира при извођењу лумбалне пункције-по налогу
92	Учествује код парацентезе
93	Припрема прибор и асистира код провођења коникотомије сетом за коникотомију – по налогу
94	Учествује код извођења плеуралне пункције
95	Учествује код извођења пункције и биопсије бубрега
96	Учествује код извођења стерналне пункције
97	Учествује код извођења пункције кољена
98	Учествује у извођењу превентивних цијепљења
99	Учествује код извођења гастроскопије
100	Учествује код увођења назогастричне сонде
101	Припрема потребни прибор и пацијента за испирање желуца - по налогу
102	Учествује код извођења радиолошких претрага
103	Учествује код извођења миелографије
104	Учествује код других радиолошких, ултразвучних дијагностичких претрага

105	Учествује код извођења УЗВ претрага - намјешта и припрема пацијента
106	Припрема пацијента за испирање уха
107	Учествује код извођења испирања уха
108	Учествује код постављања слушног апарата
109	Одржава уредност слушног апарата
110	Учествује у пропухивању Еустахијеве тубе „Политзер“
111	Припрема пацијента за репозицију носа
112	Учествује код репозиције носа
113	Учествује код пункција носних шупљина
114	Учествује код пункције усне шупљине
115	Учествује код инцизије перитонзиларног апсцеса
116	Учествује код микроларингоскопије
117	Учествује у тампонади уха и носа
118	Учествује у одстрањењу тампонаде из уха и носа
119	Припрема пацијента на преглед висуса и фундуса
120	Учествује у извођењу мјерења очног тлака
121	Учествује у претрази периферног поља по Голдману
122	Учествује у претрази периферног поља с компјутерским системом
123	Припрема пацијента и учествује у ултразвучним претрагама ока
124	Учествује у тиму приликом ласерских захвата на оку
125	Учествује код извођења различитих блокада живаца
126	Намјешта очни повез
127	Намјешта заштитне наочаре
128	Учествује у припреми, одстрањује и чисти очну протезу
129	Води слијепога и слабовиднога пацијента
130	Припрема опрему и материјале за хемодијализу - по налогу
131	Припрема пацијента за хемодијализу
132	Учествује у извођењу свих облика хемодијализе - по налогу
133	Биљежи, мјери, извјешћује о тијeku хемодијализе - по налогу
134	Биљежи тјелесну тежину и промјене тјелесне тежине током хемодијализе
135	Уочава промјене у понашању пацијента током хемодијализе и извјешћује о томе
136	Припрема мониторирање пацијента током хемодијализе - по налогу
137	Прикључује пацијента с централним дијализним катетером на хемодијализу-по писаном налогу
138	Припрема потребан прибор и асистира при увођењу дијализног катетера - по писаном налогу
139	Припрема извођење хемодијализе гледе мјерења физиолошке током и након хемодијализе
140	Учи пацијента очувању венског сустава и фистуле код куће
141	Уочава компликације циркулацијског сустава и фистуле и извјешћује о њима
142	Припрема пацијента, опрему и учествује у болничком и међуболничком транспорту
143	Помаже у случају појаве техничких и других компликација током хемодијализе
144	Уочава могуће компликације (хипотензија, грчеви, плућни едем, застој срца) и учествује у збрињавању код појаве истих - по налогу
145	Примјерено комуницира с пацијентом током хемодијализе
146	Упознаје пацијента с поступком перитонеалне дијализе
147	Припрема пацијента за увођење катетера за перитонеалну дијализу
148	Проводи перитонеалну дијализу
149	Похрањује и чува материјале за перитонеалну дијализу
150	Ствара сигурне микроклиматске услове за провођење перитонеалне хемодијализе
151	Уочава и отклања ситуације које могу довести до перитонитиса и осталих могућих компликација

ПРИПРЕМАЊЕ И ПРИМЈЕНА ЛИЈЕКОВА

Основне компетенције:

- Познаје врсте и облике лијекова,
- Посједује знања о правилној примјени прописаних лијекова

	<ul style="list-style-type: none"> • Познаје ПРАВИЛО 5 (прави пацијент, прави лијек, права доза, прави начин и право вријеме) и зна га примјењивати • Препознаје очекивано дјеловање и негативне ефекте прописаних лијекова • Посједује практичне вјештине у припреми и примјени лијекова • Познаје позитивне законске одредбе о примјени и кориштењу лијекова • Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и Плану здравствене његе, проводити, учествовати или помагати у сљедећим поступцима.
1	Учествује у процјени пацијентове способности самосталног узимања лијекова
2	Припрема пацијента за примјену лијекова
3	Помаже пацијенту приликом узимања лијекова
4	Надгледа пацијента током узимања лијекова
5	Упознаје пацијента с могућим нуспојавама лијека
6	Проматра пацијента током и након апликације лијека
7	Провјерава угодна мјеста
8	Израчунава количину и концентрацију лијека у оквиру здравственог тима-по налогу
9	Припрема и примјењује лијекове перорално
10	Припрема и примјењује лијекове супкутано
11	Припрема и примјењује лијекове интракутано
12	Припрема и примјењује лијекове имтрамускуларно
13	Припрема и примјењује лијекове вагинално
14	Припрема и примјењује лијекове ректално
15	Припрема и примјењује лијекове локално на кожу и власиште
16	Припрема и примјењује капи, масти контрастна средства у око
17	Припрема и примјењује хладне и топле облоге на око
18	Припрема и примјењује капи и масти у ухо
19	Припрема и примјењује лијекове на слузнице
20	Припрема и примјењује лијекове брзог дјеловања по писаном налогу и уз надзор
21	Припрема и примјењује лијекове путем инхалација
22	Припрема и примјењује лијекове по писаном налогу и уз надзор путем епидуралног катетера
23	Припрема и примјењује уз надзор лијекове у мокраћни мјехур путем уринарног катетера
24	Припрема и примјењује лијекове путем гастростоме
25	Припрема и уз надзор одржава инфузијске пумпе и перфузоре - по налогу
26	Припрема и мијења трансфузију плазме - по налогу
27	По писаном налогу - мијења терапију на инфузијској пумпи
28	Надгледа пацијента током инфузијске примјене лијека
29	По налогу - надгледа пацијента током примјене трансфузије крви и крвних припремака
30	Учествује у оквиру тима у терапијској електростимулацији мозга - по налогу
31	Учествује у намјештању влажне коморе
32	Препознаје нежељене учинке лијекова и извјештава о њима
33	Дјелује у оквиру тима на уклањању нуспојава лијекова – по налогу
34	Документује апликацију лијекова
35	Документује нежељене учинке лијекова
36	Документује употребу наркотика
ЕНДОСКОПИЈА	
Основне компетенције:	
<ul style="list-style-type: none"> • Познаје писане протоколе 1 за припрему пацијента за ендоскопске поступке 	

- Има усвојена знања о припреми материјала и инструмената за одређене ендоскопске поступке, те их изводи – самостално или под надзором;
- Има усвојена знања асистирања лијечнику или помоћи пацијенту при извођењу ендоскопског захвата
- Познаје могуће компликације ендоскопских захвата, оспособљена је у оквиру тима учествовати у њиховом спречавању и збрињавању
- Примјењује знања и вјештине при одржавању и чувању апарата који се користе у ендоскопским поступцима
- Поштује аутономију пацијента и пружа му могућност суодлучивања
- Познаје стручне критеријуме за припрему апарата и помагала потребних за провођење ендоскопских претрага
- Посједује знања и вјештине за одржавање ендоскопског инструментарија

Сходно наведеним компетенцијама медицинска сестра овлаштена је самостално, а према организацијској структури и плану здравствене његе, проводити, учествовати или помагати у следећим поступцима.

1	Судјелује у припреми пацијента за ендоскопске претраге према плану здравствене његе
2	Вози пацијента на ендоскопске претраге према плану здравствене његе
3	Судјелује код ендоскопске претраге према плану здравствене његе (придржава, довози, одвози и проматра пацијента током ендоскопије)
4	Уочава промјене током извођења претраге и о њима извјештава лијечника
5	Употребљава заштитну одјећу
6	Смјешта пацијента у кревет по завршеној претрази
7	Контролира пацијента по завршеној претрази према плану здравствене његе
8	Одржава, припрема, чисти ендоскопе и ендоскопску опрему према протоколу
9	Припрема и стерилизира ендоскопе и ендоскопску опрему
10	Документира извршену претрагу

ЛИЧНА ХИГИЈЕНА И УРЕДНОСТ

1	Прикупља податке везано уз личну хигијену и уређеност
2	Оцјењује степен самозбрињавања
3	Документује поступке везано уз личну хигијену и уређеност
4	Документује одступања везано уз личну хигијену и уредност
5	Документује опажања везано уз личну хигијену и уредност
6	Хигијенски одржава помагала за личну хигијену и уредност
7	Купа пацијента у постељи и кади
8	Тушира пацијента
9	Пере цијело тијело покретном пацијенту, пацијенту који има смањену покретљивост и непокретном пацијенту
10	Проводи умивање лица, руку, до појаса, дојки, трбуха, ногу
11	Врши надзор пацијента код купања, чешљања, бријања, туширања
12	Помаже пацијенту код купања, чешљања, бријања, туширања
13	Проводи прање леђа, аногениталне регије
14	Помаже код прања руку
15	Помаже код умивања
16	Помаже код прања до појаса
17	Помаже код прања дојки
18	Помаже код прања леђа и глутеуса
19	Помаже код личне хигијене током менструације
20	Помаже код прања ногу
21	Помаже код прања и сушења косе
22	Шиша и суши косу
23	Чешља пацијента
24	Одржава власуљу пацијента уредном и намјешта је
25	Масира власиште и тијело у сврху потицања циркулације – по налогу

26	Одстрањује тјеменицу
27	Брије браду и образе пацијента
28	Уређује бркове и браду
29	Брије - шиша оперативно поље
30	Купа новорођенче, дојенче и мало дијете
31	Помаже код умивања, купања и уређивања новорођенчета дојенчета и малог дјетета
32	Проводи хигијену новорођенчета, дојенчета, малог дјетета
33	Проводи његу пупка
34	Реже нокте
35	Помаже код резања ноктију
36	Оцјењује стање коже и видљивих слузница
37	Његује здраву кожу
38	Дезинфикује кожу
39	Припрема кожу за дијагностичке и терапијске поступке
40	Припрема кожу за оперативне захвате
41	Брије кожу - шиша длаке прије неких захвата
42	Маже кожу кремама и лосионима за одржавање влажности
43	Проводи влажење коже
44	Проводи његу коже пацијента који се зноји
45	Одстрањује отворде дијелове коже
46	Учествује у њези дијабетичког стопала
47	Учествује у провођењу здравствене његе коже и слузнице након хемотерапије и радиотерапије – према плану здравствене његе
48	Мијења пелене и улошке одраслима и дјечи
49	Помаже код његе околине стоме
50	Помаже код његе стоме
51	Намјешта очне протезе и помагала
52	Проводи његу очних лећа
53	Проводи његу очних протеза
54	Проводи влажење очију с капљицама
55	Оцјењује стање слузнице усне шупљине
56	Проводи влажење усница
57	Проводи влажење усне шупљине
58	Проводи његу усне шупљине
59	Помаже код прања зуби и чишћења зуби концем
60	Уређује и намјешта зубну протезу
61	Помаже код уређења и одржавања зубне протезе
62	Намјешта ушна помагала
63	Подучава пацијента и породицу личној хигијени и уредности
64	Извјештава о одступањима везано уз личну хигијену и уредност
65	Укључује породицу, пацијента и за пацијента важне особе у збрињавање пацијента везано уз личну хигијену и уређеност
66	Уређује тијело умрлог према стандардизованом поступку
67	Учествује у евалуацији учинковитости проведених поступака
ОБЛАЧЕЊЕ И СВЛАЧЕЊЕ ОДЈЕЊЕ	
1	Процјењује способност пацијента у самозбрињавању
2	Документује поступке везано уз облачење и свлачење
3	Документује одступања у вези облачења и свлачења
4	Документује опажања у вези облачења и свлачења
5	Осигурава потребну одјећу и обућу пацијенту
6	Одабире одговарајуће особно рубље и одјећу
7	Врши надзор пацијента током облачења
8	Намјешта помагала за облачење

9	Подучава пацијента коришћењу помагала
10	Облачи и свлачи пиџаму
11	Облачи и свлачи поткошуљу, доње рубље, чарапе
12	Облачи и свлачи пацијента смањене покретљивости
13	Облачи и свлачи непокретног пацијента
14	Облачи и свлачи покретног пацијента
15	Облачи и свлачи поједине дијелове пацијентовог тијела
16	Подучава пацијента о облачењу и свлачењу
17	Извјештава о одступањима везаним уз облачење и свлачење
18	Обува и изува пацијента смањене покретљивости
19	Превија дојенче и мало дијете
20	Облачи и свлачи дојенче и мало дијете
21	Поступа правилно с чистим рубљем – према СОП
22	Поступа правилно с прљавим рубљем - према СОП
ПРЕХРАНА И ПИЋЕ	
1	Уочава промјене у вези уноса хране и пића
2	Извјештава о промјенама везаним уз пијење и храњење
3	Припрема пацијентову околину за храњење и пијење
4	Провјерава исправност прописане дијете
5	Припрема и примјењује додатке прехрани - по писаном налогу
6	Проводи хигијенско одржавање помагала за дојење и издајање (пумпице за издајање, компреса.)
7	Помаже при дојењу
8	Храни пацијента путем гастростоме
9	Помаже пацијенту током храњења кроз уста, на бочицу, гастростому, јејуностому, желучану сонду
10	Уочава, биљежи и обавјештава о тешкоћама самозбрињавања везаних уз прехрану и пијење – може ли пацијент самостално појести цијели оброк, спровести поступке хигијене прије и након храњења
11	Наставља инфузијски систем за парентералну прехрану
12	Намјешта систем за ентаралну прехрану према СОП Контролише инфузијски систем током ентаралне прехране Мијења инфузијски систем током ентаралне прехране
13	Проводи његу гастростоме, јејуностоме, желучане сонде према плану здравствене његе
14	Учествује у постављању желучане сонде Припрема пацијента за храњење путем сонде Провјерава положај назогастричне сонде - слушалицама Провјерава положај назогастричне сонде аспирацијом желучаног садржаја
15	Мјери и биљежи резидуални волумен желучаног садржаја - по налогу
16	Брине за чистоћу и проходност желучане сонде
17	Извјештава и документује све потешкоће или компликације које се јављају током храњења путем назогастричне сонде
18	Припрема пацијента за дијагностичке претраге пробавног тракта
19	Припрема пацијента за ендоскопске претраге пробавног тракта
20	Припрема пацијента за оперативне захвате пробавног тракта
21	Документује опажања везана уз прехрану и пиће – надутост након храњења, печење у устима.
22	Мотивише породицу да учествује у храњењу пацијента Евидентира унос и излучивање текућина

СПАВАЊЕ И ОДМОР	
1	Процјењује пацијентову способност самозбрињавања прије и након спавања и одмора
2	Документује поступке у вези спавања и одмора
3	Документује одступања везано уз спавање и одмор
4	Документује опажања везано уз спавање и одмор
5	Припрема околину пацијента за спавање и одмор
6	Припрема пацијента за спавање и одмор
7	Одржава околину пацијента уредном
8	Одабире одговарајућу постељину
9	Одржава постељу уредном
10	Уређује слободни кревет
11	Уређује заузети кревет
12	Врши надзор пацијента током спавања и одмора
13	Осигурава мирну околину и уклања ометаче спавања и одмора
14	Уочава и извјештава о одступањима везаним уз спавање и одмор
КРЕТАЊЕ - ХОДАЊЕ, СЈЕДЕЊЕ, ЛЕЖАЊЕ, ПРОМЈЕНА ПОЛОЖАЈА	
1	Процјењује пацијентову могућност покретљивости
2	Извјештава о одступањима везаним уз покретљивост
3	Документује опажања везано уз покретљивост
4	Документује одступања везана уз покретљивост
5	Документује поступке везане уз покретљивост
6	Намјешта помагала за кретање и промјену положаја
7	Намјешта помагала за спречавање компликација дуготрајног лежања
8	Намјешта помагала за лежање и оптерећење појединих дијелова тијела
9	Подиже пацијента без помагала
10	Подиже пацијента уз употребу помагала
11	Премјешта пацијента без помагала
12	Премјешта пацијента с помагалима
13	Преноси пацијента без помагала
14	Преноси пацијента с помагалима
15	Преноси пацијента на носилима
16	Помаже пацијенту при устајању
17	Помаже пацијенту при заузимању терапијског положаја
18	Помаже пацијенту при заузимању сједећег положаја на столцу
19	Преноси пацијента на столицу
20	Превози пацијента у кревету и колицима
21	Помаже пацијенту при премјештању с кревета или столице на колица
22	Помаже пацијенту при сједању на санитарна колица
23	Помаже пацијенту током ходања
24	Проводи надзор пацијента везано уз покретљивост
25	Намјешта пацијента у физиолошки положај
26	Намјешта помагала за спречавање оштећење коже због притиска
27	Намјешта пацијента у положај за дијагностичке и терапијске сврхе
28	Намјешта пацијента у ординирани терапеутски положај
29	Намјешта пацијента у сједећи положај у кревету
30	Мијења пацијентов положај у кревету
31	Помаже пацијенту при заузимању сједећег положаја у кревету
32	Намјешта протезе
33	Помаже пацијенту при намјештању протеза

34	Облачи пацијенту еластичне чарапе
35	Повија ноге еластичним завојем
36	Брине за сигурност пацијента
37	Ограничава покретљивост користећи сигурна и заштитна средства
38	Помаже пацијенту у извођењу активних тјелесних вјежби
39	Врши надзор пацијента током кретања и подучава га правилном кретању
40	Укључује породицу у збрињавање пацијента везано уз покретљивост
41	Проводи хигијенско одржавање помагала
ИЗЛУЧИВАЊЕ СТОЛИЦЕ И МОКРАЋЕ	
1	Припрема пацијента и околину за дефекацију и уринирање
2	Припрема и одржава прибор за примјену клизме
3	Учествује у примјени клизме у цријевну стома
4	Примјењује клизму за чишћење
5	Примјењује микроклизму
6	Примјењује супозиторије за провокацију столице
7	Учествује у примјени љековите клизме
8	Документује поступке везане уз излучивање столице и урина
9	Документује количину и изглед излучевина
10	Документује одступања везана уз столицу и мокрење
11	Проводи хигијенско одлагање столице и урина
12	Проводи хигијенско одржавање посуда за излучевине (ноћна посуда, принцеза, гуска.)
13	Припрема прибор за катетеризацију урина
14	Асистира у катетеризацији урина код жена и мушкараца
15	Учествује у испирању мјехура код трајног уринског катетера
16	Празни уринске посуде
17	Празни и мијења уринске врећице
18	Проводи здравствену његу урогениталне регије код пацијената с трајним катетером и без
19	Контролише напетост мокраћног мјехура палпирањем
20	Помаже у проштрцавању уринског катетера
21	Учествује у промјени трајног уринског катетера
22	Помаже код постављања уринарног кондома
23	Поставља уринарни кондом
24	Мјери диурезу
25	Мјери специфичну тежину урина
26	Врши надзор самокатетеризацију код жена
27	Помаже и поставља пацијенту пелене и улошке
28	Поставља сабирне уринске врећице код женске и мушке дјецe
29	Мјери и биљежи друге тјелесне излучевине (зној, повраћани садржај)
30	Врши надзор пацијента током дефекације и мокрења
31	Намјешта гуску у положај за уринирање
32	Поставља пелене и остала помагала код инконтиненције
33	Помаже код употребе посуда за мокрење и дефекацију
34	Помаже пацијенту током дефекације и уринирања
35	Помаже пацијенту током провођења аногениталне хигијене
36	Проводи здравствену његу пацијента након уринирања и дефекације
37	Поставља и мијења врећице код различитих стома
38	Учествује у провођењу здравствене његе цријевних стома
39	Учествује у провођењу здравствене његе дренажног система мокраћних путова (превијање, контрола проходности дренажног система, поступци спрјечавања инфекције)
40	Извјештава о одступањима везаним за уринирање и дефекацију
41	Пружа помоћ код одстрањења фецеса - руком
42	Проводи тестирање излучевина с реагенсима - тракицама
43	Уводи цријевну сонду (– дармрорх и другу сонду до дубине од 10цм)
44	Одржава проходност дренажних цијеви (за колекцију цријевног садржаја)

45	Сакупља столицу и урин за претраге и дистрибуира их у лабораторију
46	Подстиче перисталтику масажом трбуха
47	Укључује оиродицу у збрињавање пацијента везано за дефекацију и уринирање
ТЈЕЛЕСНА ТЕМПЕРАТУРА	
1	Мјери тјелесну температуру, сублингвално, у уху – на мембрани тимпани, аксиларно и ректално
2	Биљежи измјерену тјелесну температуру
3	Извјештава о одступањима тјелесне температуре од нормале
4	Процјењује пацијентову способност самозбрињавања у вези повишене тјелесне температуре
5	Врши надзор пацијента с повишеном тјелесном температуром
6	Даје пацијенту текућину – проводи хидрацију
7	Испире тјелесни зној с водом собне температуре
8	Изводи хладну купељ – према плану здравствене његе
9	Расхлађује пацијента разоткривајући га
10	Примјењује облоге собне температуре
11	Пресвлачи пацијента у складу с тјелесном температуром и знојењем
12	Прилагођава топлину зрака – хлади га на ординирану температуру и одржава микроклиматске услове
13	Врши надзор пацијента с хипотермијом
14	Локално утопљава пацијента – облачењем и покривањем
15	Грије инфузијске отопине у гријачу по писаном налогу доктора на ординирану температуру
16	Примјењује гријач - деку – по писаном налогу доктора на ординирану температуру
17	Прилагођава топлину зрака – загријава га на ординирану температуру и одржава микроклиматске услове
18	Препознаје компликације прегријавања
19	Уочава компликације прегријавања и извјештава о њима
20	Учествује у провођењу терапијске хипотермије
21	Примјењује ледене облоге – по писаном налогу доктора (облаже пацијента ледом, леденим гелираним облогама.)
22	Препознаје компликације потхлађивања
23	Уочава компликације потхлађивања и извјештава о њима
24	Одржава потребне микроклиматске услове потребне за провођење терапијске хипотермије
25	Хигијенски одржава помагала за мјерење тјелесне температуре – према СОП
26	Укључује пацијента и породица у одржавање тјелесне температуре
27	Документује поступке везано уз тјелесну температуру
28	Документује одступања везано уз тјелесну температуру
29	Документује опажања везано уз тјелесну температуру
ДИСАЊЕ	
1.	Примјењује инхалацијску терапију путем распршивача, инхалација у праху или помоћу електричног инхалатора.
2.	Примјењује терапију кисеоником тачно означеног протока-Вентури
3.	Примјењује терапију кисеоником путем биназалног катетера
4.	Учествује у примјени терапије кисеоником путем ендотрахеалног тубуса
5.	Учествује у примјени терапије кисеоником путем каниле
6.	Примјењује терапију кисеоником путем маске за кисеоник
7.	Примјењује терапију кисеоником путем маске с високом концентрацијом кисеоника
8.	Учествује у примјени терапије кисеоником у инкубатору
9.	Примјењује терапију кисеоником у шатору
10.	Примјењује терапију кисеоником путем носног катетера
11.	Припрема пацијента за примјену инхалацијске терапије
12.	Врши надзор пацијента током инхалацијске терапије
13.	Припрема и одржава у асептичким условима прибор за примјену инхалацијске терапије
14.	Учествује у аспирацији дисајних путева кроз канилу и тубус

15.	Одржава овлаживаче кисеоника – промјена воде - чистоћа
16.	Аспирира горње дисајне путеве - нос и уста
17.	Учествује у аспирацији дисајних путева кроз канилу болесника који је на умјетној вентилацији – отворени и затворени систем
18.	Учествује у аспирацији дисајних путева кроз тубус болесника који је на умјетној вентилацији – отворени и затворени систем
19.	Изводи поступке за одржавање проходности дисајних путева – одстрањивање садржаја из усне шупљине прстима и пеаном
20.	Документује поступке везане уз дисање
21.	Документује одступања везана уз дисање
22.	Опажа и документује промјене везане уз дисање
23.	Проводи асептичко одржавање помагала везаних уз дисање (прибор и материјале за примјену кисеоника и инхалације)
24.	Поставља и учвршћује "airway"
25.	Асистира у извођењу ендотрахеалне интубације- (познаје поступак, припрема опрему за ендотрахеалну интубацију и асистира код провођења поступка)
26.	Одржава сигурност ендотрахеалног тубуса
27.	Учествује у одржавању проходности ендотрахеалног тубуса
28.	Изводи поступке умјетног дисања уста на уста и уста на нос
29.	Изводи поступке умјетног дисања преко орофарингалног тубуса са самоширећим балоном
30.	Изводи поступке умјетног дисања преко маске
31.	Изводи поступке умјетног дисања преко маске са самоширећим балоном – (amby)
32.	Провјерава контролни балон на ендотрахеалном тубусу према СОП
33.	Мијења цијеви на респиратору према СОП
34.	Одржава дисајну канилу чистом и мијења компресу испод каниле
35.	Учествује у промјени дисајне каниле код формиране трахеостоме
36.	Намјешта и чисти канилу по налогу
37.	Уочава, биљежи и упозорава на неправилности у дисању
38.	Мјери фреквенцију дисања
39.	Поставља пулсни оксиметар и читава СпО ₂
40.	Информише чланове тима о одступену од нормалних вриједности
41.	Надгледа дисање пацијента
42.	Поставља пацијента у положај за лакше дисање
43.	Одржава микроклиму потребну за добро дисање
44.	Уочава, биљежи и обавјештава о тешкоћама самозбрињавања везаних уз дисање (подношење напора и промјене у фреквенцији дисања током активности)
45.	Поставља пацијента у положај за искашљавање
46.	Помаже пацијенту код искашљавања
47.	Прикупља спутум за претраге
48.	Уочава и биљежи изглед и мирис спутума
49.	Мјери количину и нивое спутума (гној, слуз)
50.	Поставља пацијента у бочни положај за спречавање аспирације
51.	Учествује у поступцима торакалне дренаже - придржава пацијента, мијења врећице с излучевином
52.	Биљежи изглед и количину торакалног дренажног садржаја
53.	Узима брисеве из носа, уста и ждријела - за претраге
54.	Учествује (помаже - асистира) у претрагама везаним за прсни кош (плеурална пункција, фиброоптичка бронхоскопија, РТГ, УЗВ, ЦТ)
55.	Припрема пацијента за претраге везане уз дисајни system (плеурална пункција, фиброоптичка бронхоскопија, РТГ, УЗВ, ЦТ, функционална дијагностика)
56.	Документује поступке, активности, учествовање и промјене везане уз дисање

СТВАРАЊЕ СИГУРНОГ ОКРУЖЕЊА

1	Документује поступке у вези стварања сигурног окружења
2	Документује опажања у вези стварања сигурног окружења
3	Уочава критичне тачке за пад и повреде и о њима извјештава
4	Извјештава о одступањима унутар договореног сигурног окружења – СОП
5	Пријављује и биљежи настале или избјегнуте нежељене догађаје
6	Прилагођава услове сигурног боравка пацијента
7	Одстрањује потенцијално опасне предмете
8	Употребљава заштитна средства за своју сигурност и сигурност пацијента
9	Намјешта и провјерава сигурносне уређаје
10	Поставља кревет на радну висину
11	Поставља ограде на кревет - по налогу
12	Поставља трапез на радну висину
13	Проводи мјере хумане имобилизације - по налогу
14	Поставља сигурносне манжете на руке и ноге – по налогу
15	Учествује у постављању стезуље - по налогу
16	Уочава нежељене догађаје и учествује у њиховом спречавању
17	Поставља идентификацијске наруквице

КОМУНИКАЦИЈА-ИЗРАЖАВАЊЕ ПОТРЕБА И ОСЈЕЋАЈА

1	Прикупља податке и информације потребне за здравствену његу
2	Документује поступке везане уз комуникацију
3	Документује одступања везана уз комуникацију
4	Документује опажања везана уз комуникацију
5	Оцјењује пацијентово разумијевање информација
6	Оцјењује пацијентову способност комуницирања
7	Учествује у подршци пацијенту промијењеног тјелесног изгледа
8	Учествује у подршци пацијенту са социјалним тешкоћама
9	Учествује у пружању подршке породици умирућег пацијента
10	Учествује у пружању подршке умирућем пацијенту
11	Учествује у пружању подршке породици умрлога
12	Разговара с пацијентом
13	Разговара с породицом и другим пацијенту значајним особама
14	Помаже пацијенту у комуницирању
15	Помаже пацијенту у учењу говора
16	Извјештава о одступањима у свези комуницирања
17	Слуша пацијента
18	Подучава пацијента у вези комуницирања
19	Препознаје пацијентове карактеристике
20	Учествује у рјешавању конфликта с пацијентом
21	Укључује пацијента, породици и за пацијента значајне особе у побољшање комуникације
22	Учествује у терапијским групама

ИЗРАЖАВАЊЕ ВЈЕРСКИХ ОСЈЕЋАЈА

1	Документује поступке везане за изражавање вјерских осјећаја и потреба
2	Документује одступања везана уз изражавање вјерских осјећаја и потреба
3	Документује опажања везана уз изражавање вјерских осјећаја и потреба
4	Уважава потребе пацијента у вези изражавања вјерских осјећаја
5	Омогућава пацијенту доступност вјерским обредима
6	Помаже у успостави доступности представника вјерских скупина пацијенту
7	Извјештава о активностима изражавања вјерских осјећаја и потреба
8	Препознаје и уважава пацијентово вјерско увјерење
9	Укључује пацијентову породицу и за пацијента значајне особе у изражавање пацијентових осјећаја

САМОПОШТОВАЊЕ	
1	Прикупља податке везане за процјену пацијентовог самопоштовања
2	Препознаје пацијентову жељу за самопоштовањем
3	Документује поступке везане за самопоштовање
4	Документује одступања везана за самопоштовање
5	Мотивише пацијента да учини добро за себе и да се укључи у своје лијечење
6	Самопроцењује своју успјешност у потицању пацијентовог самопоштовања
7	Оцјењује способност пацијента да учествује у активностима које потичу самопоштовање
8	Пружа помоћ и подршку пацијенту у остварењу његових циљева
9	Извјештава о резултатима које је пацијент постигао својим трудом
10	Учествује у укључивање добровољаца у помоћ пацијенту
11	Укључује породица и за пацијента значајне особе у остварење пацијентових тежњи
РАЗНОДА И РЕКРЕАЦИЈА	
1	Прикупља податке и документује опажања везана за разоноду и рекреацију
2	Оцјењује пацијентове способности и могућности учествовања у разоноди и рекреацији
3	Препознаје пацијентове жеље за рекреацијом и разонодом
4	Самопроцењује своје способности и могућности учествовања у разоноди и рекреацији
5	Мотивише пацијента на разоноду и рекреацију
6	Омогућава рекреацију и разоноду
7	Врши надзор пацијента током разоноде и рекреације
8	Брине о помагалима за разоноду и рекреацију
9	Хигијенски одржава помагала која се користе за разоноду и рекреацију
10	Омогућава посјете пацијенту
11	Укључује породица и за пацијента значајне особе у судјеловање
12	Документује поступке везане за разоноду и рекреацију
13	Документује одступања везана за разоноду и рекреацију
14	Учествује у евалуацији успјешности проведених поступака
УЧЕЊЕ И СТИЦАЊЕ ЗНАЊА	
1	Документује потребе пацијента и поступке везане за учење и стицање знања
2	Мотивише пацијента на учење и стицање знања
3	Мотивише пацијента на очување здравља
4	Мотивише пацијента на унапређење здравља
5	Мотивише пацијента на самостално провођење животних активности
6	Мотивише и учи пацијентову породицу и за пацијента значајне особе пружању подршке пацијенту приликом провођења животних активности
7	Учествује у терапијским групама